І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 168. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 6-го ВЕРЕСНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 6, 1961 No. 168. VOL. LXVIII.

НАСЕЛЕННЯ ЗДА СВІДОМЕ ВОЄННОЇ ЗАГРОЗИ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Ню Йорк. — Щоденник „Ню Йорк Таймс" перевів по цілій країні опитування в справі воєнної загрози і ствердив, що населення цієї країни свідоме воєнної загрози та цікавиться побудовою протирадіяційних сховищ. Уряди Цивільної Оборони з різних більших міст повідомляють, що щораз то більше осіб довідується, як будувати сховища, хоч ще донедавна в цій справі була майже повна апатія. Але й тепер ще є такі люди, які песимістично дивляться на цю справу і заявляють часописним репортерам: „Нащо турбуватися війною? Ми і так призначені на те, щоб згинути в перших п'ятьох мінутах нової війни". Один батько родини в Дітройті заявив, що, або ми не допустимо до нової нуклеарної війни, або всі згинемо". А-ле це є песимістичні голоси, і велика більшість населення інформується у відповідних властей, як будувати протирадіяційні сховища, щоб пережити атомову війну. Американці є підбадьорені президентом Кеннеді, що ЗДА мають потрібні засоби оборони, і що не є страшні погрози совєтського прем'єра Хрущова, який недавно хвалився такою бомбою, проти якої люди є безсильні і не зможуть оборонитися. Кеннеді закликав американців не занедбувати цивільної оборони у зв'язку з загостренням берлінської кризи і відновленням пробних атомових вибухів в СССР. Що населення цікавиться сховищами, видко ще з того, що будівельна фірма Томаса Джіякомарра в Пассейку, Н. Дж., дістала п'ять разів більше замовлень на сховища, ніж їх сподівалася після оголошення в часописі. Оте зацікавлення і затривоження видко у всіх районах ЗДА. Директор Іллинойської програми цивільної оборони генерал Роберт Вудворд заявив, що „нарешті ми збудилися в цій ділянці", бо два тижні тому в Шикаґо ніхто навіть не думав про сховища. В Гюзтоні, Тексас, 200 осіб денно телефонічно запитують міський уряд про справу протирадіяційної оборони. Те саме ствердив і Уряд Цивільної і Оборонної Мобілізації, який повідомив, що відновлення атомових вибухів в СССР спричинило зацікавлення протирадіяційними сховищами, і тисячі людей просять про інформації в цій справі. Щоб поінформувати всі американські родини про цю справу, вирішили видати друком книжечку накладом 100 мільйонів примірників, щоб кожна родина могла мати свій власний примірник, з якого довідалася б, як має виглядати сховище для однієї родини. Покищо Уряд Цивільної і Оборонної Мобілізації подає, що мало б бути в звичайному родинному сховищі, що находилося б в пивниці дому: (1) доволі місця на двотижневий побут родини; (2) запас харчів на два тижні, харчі в пушках, вода і овочеві соки; (3) паперові чашки, тарілки і серветки та велика пушка на сміття і накрите відро для санітарних цілей; (4) радіоапарат з батерією, щоб вистачили на два тижні; електричні лямпки; (5) прилади до варення; (6) матеріял до читання, забавки для дітей та матеріяли з першої лікарської помочі. Книжечку про побудову родинного сховища можна дістати в місцевих відділах цивільної оборони або пишучи на таку адресу: P. O. Box "Home Shelter," Battle Creek, Mich.

200,000 робітників маширували в Ню Йорку під час „Дня Праці"

Ню Йорк. — В цьогорічному „Дні Праці" відбулася в цьому місті найбільша парада зорганізованого робітництва, в якій по П'ятій Евню маршувало 200.000 робітників. Парада почалася о год. 10-ій перед полуднем і тривала до вечірніх годин. З Вашинґтону прилетів на цю параду секретар праці Артур Ґолдберґ, який заявив, що він репрезентує президента Кеннеді, і що місце секретаря праці є на робітничій маніфестації. Голдберґ порівнював вільні робітничі організації в ЗДА із тими примусовими організаціями, що є в комуністичних країнах. Парада відбувалася під час спеки, бо коло 3-ої години температура дійшла до 94 ступнів. Гаряча погода була майже в цілій країні. Десятки мільйонів авт були на шляхах і автострадах. В автових катастрофах згинуло 389 осіб, трохи менше, як передбачала Крайова Рада Безпеки, яка гадала, що зинне 420 осіб. Ще в п'ятницю, 1-го вересня розбився літак, що вилетів був із Шикаґо до Лос Анджелесу, і в ньому згинули всі 78 осіб, які летіли на „День Праці" до Каліфорнії.

Посуха в Канаді зменшила збір пшениці на на 48 відсотків

Оттава. — Домініяльне статистичне бюро передбачає, що цьогорічна довга посуха спричинила зменшення врожаю пшениці на 48 відсотків, і цьогорічні жнива дадуть 252,-495,000 бушлів пшениці, що буде найгіршим роком від 1937, коли вдалося зібрати тільки 180,200,000 бушлів. Минулого року Канада мала 489,624,000 бушлів, а пересічний збір пшениці в Канаді в роках 1951-1960 виносив по 497,400,000 бушлів. Ця статистика зроблена на основі оцінки цьогорічних жнив в дні 15-го серпня цього року. Ще не знати, чи погода дозволить зібрати цьогорічну пшеницю на час і в доброму стані. Цього року на один акр пересічно має бути по 10.6 бушля, а минулого року — 21.1 бушля. Пересічний збір пшениці з одного акра впродовж останньої декади виносив по 20.9 бушля.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній президент** Айзенгавер 11-го вересня гостітиме другим сніданком тих членів Конґресу, які вперше працюють цього року як законодавці, а також буде пояснювати їм побоєвище в Геттисбурґу, Па., яке є біля його фарми.

● **Палата Репрезентантів** прийняла законопроєкт про те, що федеральний уряд видасть стейтам впродовж найближчих трьох років $10 мільйонів на поборювання злочинности серед нелітніх. Сенат вже прийняв законопроєкт в цій самій справі, і окрема конференція мусітиме узгіднити різниці між обидвома редакціями законопроєктів.

● **В Оттаві** представник канадійського уряду підписав договір, згідно з яким Канада продасть комуністичному Китаєві 6 мільйонів бушлів пшениці. Гадають, що цю пшеницю вишлють до Східньої Німеччини. Попередню пшеницю, яку Китай був купив, вислали до Альбанії. Куплена Китаєм пшениця коштує $10 мільйонів. Давніший контракт виносив $60 мільйонів.

● **Окрема комісія** стейтового університету в Айові ствердила, що 27 відсотків батьків не можуть посилати своїх дітей до коледжів і університетів, бо не мають на це грошей. Комісія домагається, щоб прийняти таку шкільну програму, яка вможливила б всім учням, які цього бажають і які є здібні, студіювати в академічних школах.

ТИСЯЧІ ГОСТЕЙ ПРИГЛЯДАЛИСЬ СПОРТОВИМ ІГРИЩАМ НА СОЮЗІВЦІ, ВЛАШТОВАНИМ УКРАЇНСЬКОЮ СПОРТОВОЮ ЦЕНТРАЛЕЮ АМЕРИКИ І КАНАДИ

Союзівка, Кергонксон. — Минулий довгий кінець тижня, що тривав від суботи до понеділка, 4 вересня включно, ця оселя Українського Народного Союзу була всеціло під знаком великих Спортових Ігрищ, що їх влаштувала Українська Спортова Централя Америки і Канади, та які в цьому Шевченківському році були призначені для вшанування пам'яті великого Кобзаря України в сторіччя його безсмертя. Тим то і зачалися змагання в суботу 2-го вересня, дефілядою змагунів біля пам'ятника Т. Шевченкові та складанням біля нього вінка квітів. У програму Ігрищ, що їх влаштував Карпатський Лещетарський Клюб з Ню Йорку з інж. Богданом Раком, на чолі, входили головно тенісові і плавацькі змагання. Понад тисячу автомобілів із реєстраційними таблицями багатьох стейтів та провінцій Канади переїхало через входову браму Союзівки з суботу на початку змагань.

В. ГЕРЛИНСЬКИЙ, Л. ДРУНЕВИЧ, В. СОКОЛОВСЬКИЙ, А. КЕЙБІДА, Б. СЛИВКА й І. ДУРБАК ПЕРЕМОГЛИ В В ТЕНІСОВИХ ЗМАГАННЯХ

До тенісових змагань, якими проводив інж. Богдан Рак в асисті заступників інж. В. Гнатківського та інж. А. Пащука, секретаря І. Левицького та господаря Ю. Ломаги, стало разом 87 змагунів та змагунок. В поодиноких конкуренціях першенства здобули: чоловіки — Віктор Герлинський, КЛК, перемігши у фіналі Юрія Короля, КЛК, 6:4, 6:4; жінки — Люся Друневич, Львів, Торонто, здобувши перемогу над Іриною Стецик, Львів, Торонто, у відношенні 6:3, 6:4; ольдбої — В. Соколовський, Леви, Шикаґо, перемігши К. Веня, КЛК, у відношенні 6:3, 6:4; юначки — Андрія Марія Кейбіда, перемігши Ярославу Павлічку, КЛК, 3:6, 7:5, 6:4; юнаки (до 18 літ) — Б. Сливка, Черник, Дітройт, перемігши Юрка Попеля, Львів, Клівленд, 7:5, 6:0; юнаки (до 15 літ) — Іван Дурбак, Союзівка, перемігши Андрійка Попеля, Клівленд, 6:2, 6:2.

ЦЕНКО, ГРАБ, ПЕЛЕНСЬКИЙ, СУБТЕЛЬНА і СОЧИНСЬКИЙ — ПЕРЕМОЖЦЯМИ У ПЛИВАЦЬКИХ ЗМАГАННЯХ

До плавацьких змагань, які закінчилися пізно вечором в неділю роздачею нагород переможцям, станули 22 пливаки з наступних клюбів: КЛК, Тризуб, Союзівка, УСК. Після дощевих та різних других басейнових пригод закінчилися змагання наступними перемогами: в конкуренції чоловіків — 50 м довільним — Ценко, КЛК, 29.9 сек.; 50 м. метеликом — Ю. Граб, КЛК, 38.9 сек.; 100 м. довільним — Ценко, КЛК, 1:13.6; 100 м горілиць — Пеленський, КЛК, 1:36.9, гінці 4 х 50 м довільним — КЛК. В конкуренції жінок — 50 м. довільним — О. Субтельна, Тризуб, 38.3 сек. в конкуренції юнаків — 50 м довільним — Сочинський КЛК, 34.6 сек. В клюбовому точкуванні перше місце і Чашу СУАСТ-Схід здобув КЛК із 43 точками перед Союзівкою з 15 точками. Плавацькими змаганями проводив інж. Володимир Шарко. Чаші і медалі першунам і тенісових і і плавацьких змагань вручили: Й. Лисоґір, гол. предсід. УНС від Українського Народного Союзу, Іван Керницький — від „Свободи", Володимир Душник — від "Ukrainian Weekly", Данило Слободян — від Союзівки, інж. Богдан Рак і інж. Тарас Грицай — від Української Спортової Централі Америки і Канади.

В СУБОТУ ВВЕЧЕРІ НА СОЮЗІВЦІ „ЧАЙКА" ТАНЦЮВАЛА, „ВЕСЕЛКА" СПІВАЛА

Тисячі гостей, що були свідками великих Споротих Ігрищ на Союзівці впродовж минулого кінця тижня мали також нагоду подивляти признану своїми і чужими критиками майстерність танцювальної групи „Чайка" з Гемилтону в Канаді, що вже вдруге виступила на Союзівці у рямках її щотижневих культурно - мистецьких і розвагових імпрез минулої суботи, 2-го вересня. Групою, мистецьким керівником якої є сам майстер танку Ярослав Клунь, проводив в заступстві перешкодженого адв. Мирослава Перожака голова гемилтонської філії УНО Данило Дмитро Пищ, що й заповідав програму, яка відбулася при світлі рефлекторів на естраді над басейном. У програмі вечора виступив також наймолодший, але вже відомий хор працівників Союзівки „Веселка" під диригентурою проф. Володимира Цісика. Танцюристам на фортепіяні акомпаніювала Ірина Іванець.

ПРОЩАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ О. Л. ГУЗАРА

Великі маси народу, що були на Союзівці з кінцем минулого тижня, взяли участь у кінцевій в цьогорічному літньому сезоні Службі Божій, яку відправив вакаційний парох Союзівки та сусідніх осель СУМА всч. Любомир Гузар, відправи та проповіді якого здобули собі найбільшу увагу усіх, хто мав нагоду брати в них участь та їх вислухати. На початку минулонедільної проповіді всч. о. Гузар з признанням висловився про управу Союзівки, що своєю співпрацею та дбайливістю на свій лад причинилась до врочистости недільних відправ.

Тисячі сумівської молоді і їх батьків взяли участь у здвигу на оселі в Елленвіл

Елленвіл, Н. Й. — Точно одна тисяча юнацтва Спілки Української Молоді Америки та тисячі їхніх батьків взяли участь у 10-му маніфестаційному здвигові тієї організації, що відбулася з кінцем минулого тижня в днях 2, 3 і 4-го вересня на оселі СУМА в сусідстві Союзівки та проходила під кличем Шевченкових слів: „Свою Україну любіть!" Ціллю маніфестаційного здвигу було відзначити 100-річчя з дня смерти Тараса Шевченка і 20-річчя проголошення відновлення української державности в дні 30-го червня 1941-го року, що й було темою доповіді д-ра М. Кушніра під час святочного звіту в неділю, 3-го вересня пополудні. Коротку доповідь виголосив також приявний на здвизі радник національно - китайської делеґації до Об'єднаних Націй, д-р Лін, та литовський представник. Командантом здвигу, що включав також мистецькі, спортові і розвагові імпрези, був Григорій Цебрій. Ціль здвигу з'ясував у виступі містоголова Головної Управи СУМА Мирослав Шмігель. Під час святочного звіту виголошено або відчитано багато привітань від єрархів, центральних громадських і молодечих організацій, амбасадорів, губернаторів та сенаторів і конґресменів. Український Народний Союз репрезентував на здвизі ред. А. Драган. Після промов і привітань відбулася дефіляда сумівської молоді, якої не перервала нагла хвиля дощу. Рівночасно в Шикаґо відбувся подібний здвиг Сумівської молоді середніх і середньо - західніх стейтів.

● **Канадійський уряд** дав право політичного азилю чеському інженерові Карпові Оттові Коцоврекові, який вибрав волю, скориставши з того, що літак, який віз його з Куби, затримався був у Ґендері, Нова Фунляндія.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УНС ВІДБУВ НАРАДИ, ПЛЯНУЄ ПОЖВАВЛЕННЯ ПРАЦІ

Союзівка, Кергонксон. — Минулого четверга, 31-го серпня, на цій оселі відбулися чергові наради Головного Екзекутивного Комітету Українського Народного Союзу та його Культурної Комісії, в результаті яких винесено ряд рішень і постанов щодо дальшого пожвавлення багатобічної активности цієї великої організації з початком нового сезону громадської праці. В нарадах взяли участь усі члени Екзекутивного Комітету: гол. предсідник Йосип Лисоґір, що проводив нарадами, заступники головного предсідника інж. Степан Куропась і Анна Герман, головний секретар д-р Ярослав Падох і головний касир Роман Слободян, як також голова Контрольної Комісії д-р Вол. Ґалан і редактор „Свободи" А. Драган. Вранці того дня всі учасники нарад взяли участь у врочистому закінченні курсів українознавства, а п. Й. Лисоґір, разом з директором курсів проф. д-ром Василем Стецюком, роздав курсантам свідоцтва відбуття курсів.

Л. Білик обраний на голову крайової управи Братства Дивізійників

Глен Спей, Н. Дж. — У 10-тиріччя існування Братства кол. Вояків 1-ої Дивізії УНА в ЗДА відбувся на оселі УР-Союзу „Верховина" в днях 2 і 3 вересня ц. р. 7-ий Крайовий З'їзд цієї організації, в якому взяло участь 31 делеґат від 11-х станиць Братства, що мали 53 мандати й заступали 565 колишніх Дивізійників, згуртованих в станицях Братства. Крім них на з'їзді були численні окремі дивізійники, що прибули здебільша з своїми родинами на товариську зустріч. Ділові наради велись в суботу по полудні і в неділю. На вступі вшановано пам'ять недавно померлих голови Головної Управи Братства д-ра Любомира Ортинського і полк. Романа Долинського. З'їздом проводила Президія в складі Л. Білика (Рочестер, Н. Й.) — голова, Е. Шипайла (Нюарк, Н. Дж.) і Т. Чмоли (Бофало, Н.Й.) — заступники голови та А. Тимкевича і Голинського (обидва Нюарк, Н. Дж.) — секретарі. До почесної Президії запрошено голову Головної Управи Об'єднання б. вояків українців в ЗДА д-ра Вол. Ґалана і кол. капеляна Дивізії, о. Ю. Габрусевича. Голова Крайової Управи інж. І. Скіра (Филаделфія, Па.) звітував про цілість праці Управи і станиць, а діючий голова Головної Управи М. Б. Біґус (Торонто, Канада) доповідав про видавничі справи. Інж. Ю. Тис-Крохмалюк (Дітройт, Міш.) виголосив доповідь на тему „Наші завдання". Прийнято широкі резолюції та обрано нову Крайову Управу в такому складі: Любомир Білик (Рочестер, Н. Й.) — голова, Зенон Коновка (Бофало, Н. Й.) — заст. голови, Ігор Чмола (Бофало, Н. Й.) — секретар і хорунжий, А. Кобрин (Бофало, Н. Й.) — фінанcовий реф., Я. Колодій (Филаделфія, Па.) — референт Суспільної Служби Комбатантів, М. Бурчак (Филаделфія) — член ССК, Люб. Рихтицький (Шикаґо, Ілл.) — пресовий референт, Орест Городиський (Шикаґо, Ілл.) — видавничий референт, Ю. Ференцевич (Ню Йорк) референт молоді, Я. Балабан (Ню Йорк) — адміністраційний референт, д-р Б. Левицький (Ню Йорк) — референт опіки над могилами. Контрольна Комісія: І. Скіра (Филаделфія, Па.) — голова, Тарас Чмола (Бофало) і М. Головчак (Трентон, Н. Дж.) — члени. Товариський Суд: сот. А. Гончаренко (Клівленд, Огайо) — голова і д-р Прокопович та Ом. Мацина (Клівленд) — члени. В суботу вечером відбувся бенкет, на якому проводив М. Шарко (Гаррисбурґ, Па). З промовами й привітами виступали о. Ю. Габрусевич, д-р В. Галан, ред. І. Кедрин, Антін Батюк і д-р М. Стахів, а дир. Йосип Гірняк прочитав елегійний нарис в гуцульському наріччі, присвячений пам'яті д-ра Любомира Ортинського. На З'їзді були репрезентовані численні наші центральні установи й організації. Український Народний Союз репрезентував на тому З'їзді голова Контр. Комісії д-р Вол. Ґалан, а „Свободу" ред. Ів. Кедрин.

Марія Квітковська очолює нову Управу Українського Золотого Хреста

Лігайтон, Па. — Упродовж минулого кінця тижня на оселі ім. Ольжича недалечко цього пенсилвенійського містечка відбувся 19-ий з черги Ювілейний З'їзд Українського Золотого Хреста, в результаті якого обрано його нову Головну Управу з п-і Марією Квітковською на чолі. Крім неї до нової Управи увійшли п-і: Павлина Різник, Антоніна Куропась і Анна Лелюкут — містоголови, Марія Біланюк і Катерина Ониськів — секретарі, Стефанія Семеґен — скарбник, д-р Софія Карпінська, Володимира Кавка, Аполінарія Карабіневич, Мальвіна Стружовська, Павлина Зубальська, Оксана Ґенґало і Раїса Куделя — референтки та члени Управи. В рямках з'їзду в неділю 3-го вересня відбувся ювілейний обід в пошану довголітнього діяча - сеньйора проф. Олександра Грановського та з доповідями і виступами представниці СФУЖО п-і Лідії Бурачинської та інших видатних представників громадянства і організацій Від Українського Народного Союзу вітав з'їзд і проф. Ол. Грановського гол. касир Роман Слободян. У з'їзді та імпрезах на оселі ім. Ольжича взяв участь заступник гол. предсідника інж. Степан Куропась і з'їзд відвідав також, у переїзді, гол. предсідник УНС Йосип Лисоґір. У понеділок, 4-го вересня, пп. Куропась і Р. Слободян відвідали могилу колишнього довголітнього головноо предсідника УНС та опісля голови його Контрольної Кмісії сл. п. Дмитра Капітули і його вдову в недалекому містечку МекАду.

А. Філімончук обраний на голову ОДУМ-у

Глен Спей, Н. Дж. — 2 і 3 вересня ц. р. відбувся на оселі УРСоюзу „Верховина" 11-ий З'їзд Об'єднання Української Демократичної Молоді (ОДУМ), на якому проходила президія у складі: Василь Пономаренко (Клівленд, Огайо) — голова, Євген Кальман (Трентон, Н. Дж.) — заступник, Ольга Філімончук (Нюарк, Н. Дж.) і Галина Івахненко (Трентон) — секретарі. Звітували голова Головної Управи Микола Дзябенко, фінансовий референт Антон Філімончук і референт Юного ОДУМ-у Олексій Коновал. Доповіді виголосили редактори Юрій Дивнич і Ю. Мартинюк. Обрано Головну Управу на ЗДА у такому складі: Антон Філімончук (Нюарк, Н. Дж.) — голова, Іван Стойко (Нюарк) — 1-ий заст. голови і організаційний референт, Євген Кальман (Трентон, Н. Дж.) — 2-ий заст. голови, Маріян Приходько (Ню Йорк) — секретар, Леонід Чудовський (Гартфорд, Конн.) — культурно - освітній референт, Ол. Коновал (Шикаґо, Ілл.) — референт Юного ОДУМ-у, Роман Лисняк (Ню Йорк) — референт преси, Дм. Наливайко — фінансовий референт, члени — І. Сидоренко (Бриджпорт, Конн.) і Віра Лукаш (Портленд, Ореґон). На голову Контрольної Комісії обрано Юрія Криволапа (Фила., Па.) та на голову Товариського Суду Ольгу Філімончук (Нюарк). До Центрального Комітету, що об'єднює ЗДА й Канаду, обрані Євген Федоренко знову, як голова, Микола Дзябенко — секретар, Іван Павленко — Відділ юнацтва і Василь Пономаренко — референт зв'язку. На З'їзді було 138 делеґатів і гостей. В суботу вечером відбулась велика забава, на якій королевою ОДУМ-у обрано Віру Лукаш (Портленд, Ореґон). В неділю відбулися концерт з мистецькою програмою та спортові змагання. На З'їзді були представники різних центральних установ. Український Народний Союз був репрезентований д-ром В. Галаном, а від „Свободи" був ред. І. Кедрин.

СССР ПЕРЕВІВ ВПРОДОВЖ 3-ОХ ДНІВ ДВА АТОМОВІ ВИБУХИ

Вашинґтон. — Совєтський Союз перевів у минулий понеділок 4 вересня східньо-американського часу вже другий штучний атомовий вибух. Перший вибух відбувся в минулу п'ятницю вранці. В обох випадках проголошення про ті події прийшло з Вашинґтону, з Білого Дому, а не від большевиків. Цей останній вибух стосувався, за американським твердженням, меншої атомової бомби, ні ж в п'ятницю. Однак значення того останнього вибуху не так у військовій, як політичній ділянці, бо стався він в 24 години після того, як президент Кеннеді і англійський прем'єр Геролд Мекміллен запелювали спільно до Хрущова, щоб той припинив всякі атомові вибухи (ширше про це — пишемо поруч, в окремій новинці). Західні коментатори не виключають, що Хрущов „не мав часу" відкликати приготовленого вже штучного розрядження атомової енерґії, але інші твердять, що якраз той понеділковий вибух був уже відповіддю Хрущова на заклик західніх лідерів. На Београдській конференції 25-х невтральних країн вістка про той новий атомовий вибух в Совєтах не зробила вже великого враження, бо всі її учасники були свідомі, що большевики рішили перевести серію штучних ядрових вибухів і переводять задумане діло. Цей новий совєтський штучний ядровий вибух відбувся, так як в минулу п'ятницю, біля Семіпалятинська, *350 миль на південь від Новосибірська*. Семіпалятинськ лежить за 1.700 миль на схід від Москви та за 560 миль на північний схід від столиці Зовнішньої Монголії, Альми Ати. Американська заява в цій справі, зроблена речником Білого Дому, назвала величину бомби, що її розряджено, як більшу за ту, що її ЗДА скинули були над Гірошімою й Наґасакі, але куди меншу за ту „супер"-бомбу, що її заповів був Хрущов. Хрущов пояснив був в тому самому дні, 1 вересня ц. р., двом членам скрайньо-лівого крила англійської соціялістичної Лейбор-партії, що він рішився відновити штучні атомові вибухи для того, щоб цим ділом викликати „потрясения", яке примусило б ЗДА до безпосередніх переговорів з СССР. Західні коментатори висловлюють велике здивування з цього приводу, бо ЗДА не відмовлялись від переговорів, а през. Кеннеді і державний секретар Дін Раск виразно це підкреслювали в своїх заявах та заповідали спільний крок Заходу в тому напрямку. В Білому Домі відбулась зараз в минулу п'ятницю конференція Президента, його дорадника в справах роззброєння Джана МекКлоя, державного секретаря Діна Раска і делеґата ЗДА на Женевській атомовій конференції Артура Діна. Учасники тієї конференції підкреслювали згодом шантажевий характер нової серії совєтських атомових вибухів та звернули увагу, що заповіджена Хрущовим „супер-бомба" не може мати стратегічного значення, а *тільки значення як засіб для* найбільш масового винищування цивільного населення.

Захід скріпляє збройні сили НАТО й заповідає маневри

Париж. — ЗДА рішили вислати на скріплення своїх військ в Европі покищо негайно 3,000 вояків, але загалом мають від'їхати туди 18,000 війська для поповнення неповного стану 7-ої Армії в Европі та передбачується вислання туди дальших 20,000 осіб з допоміжного і технічного персоналу. Головний штаб НАТО старається в найкоротшому часі перейти з теперішнього стану 21 неповних дивізій до стану повних 30х дивізій. Ця ціль має бути осягнена до 1-го січня 1962 року. Водночас заповіджено, що від 12 до 14 вересня ц. р. відбудуться маневри НАТО з ціллю перевірити збройну готовість всіх збройних сил НАТО в Европі. ЗДА вислали до Европи 4 ескадрони військових бойових „джетів" типу „Супер Сейбр", разом 72 літаки, що летять із швидкістю 800 миль на годину, можуть осягати висоту 50,000 стіп, мають засяг 1,000 миль і можуть перевозити атомові бомби.

Совєти ув'язнили в Україні американського туриста, як шпигуна

Москва. — Телеграфічна Аґенція Совєтського Союзу подала до відома, що совєтські органи безпеки ув'язнили в Україні американського туриста Марвіна МекКіннона і що його будуть судити за шпигунську активність в Совєтському Союзі. Згідно з повідомленням ТАСС-у, МекКіннона арештовано в Україні під час того, як він фотографував мілітарні об'єкти. МекКіннон, студент Вільного Університету в Західньому Берліні, відбував подорож через Мадярщину, Чехословаччину й Україну, в останнім шляхом з Ужгороду на Львів і Київ. Совєтське міністерство закордонних справ викликало у зв'язку з ув'язненням МекКіннона представника американської амбасади і передало йому усний протест проти нібито - безупинного використовування американською розвідкою туристів для шпигунської роботи в Совєтському Союзі. Водночас із цим совєтське міністерство закордонних справ висловило вимогу, щоб ЗДА припинили „використовування туристичних можливостей для шпигунських цілей" і зліквідували свої „шпигунські центри" в Західньому Берліні.

У СВІТІ

● **Комуністичні партії** в різних країнах, включно з американською, за наказом з Москви виправдують совєтське рішення переводити нові штучні атомові вибухи большевицьким пропаґандивним арґументом, що СССР „мусить" це робити внаслідку воєнних приготувань „американських імперіялістів."

● **Аарон Верґеліс**, призначений совєтським урядом пропаґанди редактор нового — єдиного в СССР — жидівського літературного журналу, заявив, що той журнал прийматиме тільки такі статті на релігійні теми, які будуть „переконливі для редакції" та що „очевидно" журнал буде — атеїстичний.

● **Французький міністер** закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль прибув з офіційними відвідинами до Данії на запрошення данського уряду з уваги на бажання Данії приступити до Спільного Господарського ринку шістьох західньо-европейських держав під проводом Франції й Західньої Німеччини.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Реальна небезпека війни

„Атомовим шантажем" назвав президент Кеннеді совєтську заяву про відновлення атомових штучних вибухів і погрожування „супербомбою" із 'пятикратно більшою силою, як була бомба, скинена на Нагасакі й Гірошіму. „Цинізмом" називає цей большевицький маневр англійський міністер закордонних справ. „Совєтський уряд не робить нічого, щоб зменшити міжнародне напруження, а, навпаки, робить усе, щоб його збільшити" — стверджує офіційний комунікат Західньої Німеччини. „Що найгрізніше в тій події — стверджує півофіційний речник французького міністерства закордонних справ — це очевидне бажання Хрущова йти до крайньої межі залякування світу". Такі й ще гостріші голоси лунають з уст державних діячів та з сторінок преси прерізних країн світу. Нема ні одного політика, ні одного публіциста у вільному й невтральному світі, який не здавав би собі справи з того, що це останнє рішення Москви має на цілі зробити натиск на західні країни у зв'язку з Берлінською кризою. Але ціллю цього маневру було також залякати невтральних. Ось ґанський президент Гваме Нкрумах, що його невтралізм проявлявся аж надто часто в підтримуванні совєтської закордонної політики і в повній сліпоті на колоніялізм Москви, приїхавши на конференцію 24-ох невтральних країн в Београді просто з Сочі над Чорним морем, де розмовляв з Хрущовим, перестеріг невтральних колеґ, що вибух війни між СССР і західнім світом у найкращому випадку припинить розвиток країн Азії й Африки на сто років. Отож, як можна догадатися з порад Нкрумаха, невтральні держави мусять вплинути на ЗДА і їх союзників, щоб вони замирились з Совєтським Союзом — очевидно — на базі нових поступок Хрущову.

Ясно, що совєтська заява з минулої середи є актом передусім політичного шантажу. Але залишається відкритим питання, чи Хрущов та його кремлівські дорадники й прибічники рішили обмежитись політичним шантажем, чи вони, повторюючи пропаґандивні фрази про вищість совєтської збройної сили, самі в ті фрази повірили. Погрожування „супербомбою" може бути політично - шантажевим маневром Хрущова супроти закордону та виявом бажання скріпити свою повагу в очах комуністичного збіговища, що відбудеться в жовтні у Москві. Але водночас це може бути виявом тієї самої мілітарної зарозумілости, що її виявляли Вільгельм II і Адольф Гітлер, а перед ними численні володарі, що повірили у вищість своєї збройної потуги.

І в цьому криється реальна небезпека нової світової війни. Якщо дійсно кремлівські головачі вірять, що вони мають не тільки наймогутнішу суходільну армію та найчисленнішу підводну фльоту, але й перевагу над країнами Заходу в ділянках ракетної та атомової зброї, то можливість нової війни стає дуже грізною й дуже реальною. Вона не залежить від теперішньої Берлінської кризи. Берлінська чи будь-яка інша міжнародна криза, спровокована Совєтами, була б тільки формальною притокою для війни, а сутньою її причиною було б захитання — в уяві ССС — військової рівноваги у світі.

Велика більшість воєн у всесвітній історії вибухали тоді, коли одна сторона вірила, що не має рівнорядного собі противника. Сутнє джерело імперіялізму лежить у свідомості агресора, що він — сильніший за предмет своїх зазіхань і що його агресія увінчається успіхом. Тому Захід мусить переконати Москву, що вона помиляється. Це можна осягнути через власні дальші ядрові експерименти і продукцію власних „супербомб" Іншими словами — перегони у зброєнні перейдуть в атомове зброєння. Ясно, що це може прохолодити гарячі голови в Кремлі. Але водночас це — зачароване коло. Во, з одного боку.таке зброєння може відсунути вибух війни, але з другого — доведені до абсурду перегони у зброєнні ніколи в історії не кінчалися — роззброєнням.

Допомога ЗДА закордонові

Кількатижневий затяжний бій між Президентом і Конґресом за нову програму закордонної допомоги, викликаний з одного боку прагненням Президента піти назустріч вимогам міжнародної ситуації і розплянувати закордонну допомогу відповідно до потреб на довший протяг часу, а не тільки на один рік, як це було досі, і, з другого боку, намаганням Конґресу затримати за собою право контролі над уділюванням допомоги закордонові, закінчився компромісом. Конґрес ЗДА — Палата Репрезентантів і Сенат — прийняв великою більшістю голосів запропоновану конференційною комісією обидвох цих законодатних установ компромісову версію законопроєкту про програму закордонної допомоги. Ця версія дає Президентові уповноваження розплянувати програму закордонної допомоги, головно в ділянці уділювання довгореченцевих — до яких 50 років — безпроцентових або низькопроцентових позик відсталим країнам для пожвавлення їхнього ґосподарського розвитку на довший протяг часу і водночас із цим ґарантує право контролі Конґресу над здійснюванням цієї програми, зобов'язуючи його затверджувати щороку запроєктований урядом на кожний біжучий фіскальний рік плян цих позик.

Не зважаючи на те, що Конґрес зменшив вимагану президентом Кеннеді висоту різних видатків у ділянці закордонної допомоги на біжучий фіскальний рік з 4.762,500,-000 долярів до 4.253,500,000 і висоту сум, призначених на уділювання позик в 1963-1966 рр., з 7.600,000,000 до шістьох більйонів кругло, значить по 1.500,000,000 річно, в основному довгореченцеву програму закордонної політики Конґрес апробував. Уряд має можливість починати реалізацію цієї програми вже тепер, у біжучому фіскальному році і продовжувати її пляново далі, звертаючися до Конґресу в наступних роках тільки за формальним затвердженням проєктованого ним розподілу позик. З другого боку, це не тільки дає Конґресові можливість переводити вимагану ним контролю над урядовими діями, але й зобов'язує Конґрес морально, як це підкреслив голова сенатської комісії для закордонних справ сенатор Фулбрайт, підтримувати довготермінову програму Президента, відмовляючи своєї апробати лише в надзвичайних випадках, коли справді таки постануть оправдані причини для відмовлення позики якійсь із відсталих країн.

В історії ЗДА подібний змаг між Президентом і Конґресом, як у теперішній справі допомоги закордонові, відбувається не вперше. Гарячий бій за вдержання щорічної контролі Конґресу над асиґнуванням велетенських сум на закордонну підтримку точився також під час ухвалювання Пляну Маршалла — американської чотирирічної програми для повоєнної Европи, коли президент Труман вимагав 17 більйонів на її здійснення. Тоді Конґрес теж обстояв своє право контролі над уділюванням позик і дотацій в рямцях Пляну Маршалла, і в загальному це вийшло тільки на користь цілій справі, причинившись у великій мірі не тільки до економічної відбудови Европи, але й до створення могутньої західньоевропейської оборонної системи.

Затвердження Конґресом ЗДА запропонованої президентом Кеннеді довготермінової програми допомоги закордонові є в сучасній ситуації подією величезного морального і стратегічного значення. Як колись плян Маршалла, так і тепер програма президента Кеннеді причиниться видатно до скріплення сил і засобів вільного світу і до їх мобілізації для вирішальної боротьби із загрозливою для миру і безпеки народів аґресією Москви і міжнародного комунізму.

Б. Галайчук

ФІДЕЛЬ КАСТРО ВТРАТИВ ПОКРОВИТЕЛЯ

Буенос Айрес. — Не кричи „гоп", поки не перескочиш. З сьогоднішньої перспективи ще було б ризиковно ставити категоричні прогнози відносно дальшого розвитку бразилійської кризи. Ще не зовсім ясні справжні мотиви димісії Квадроса — тому й невідомо, чи дотеперішній розвиток не врахований у Квадросів плян, як передбачене згори ризико. Існує небезпека громадської війни. Але дотеперішній балянс корисний. Перше: совєтофіл, чи пак невтраліст Жаніо Квадрос уступив. Друге: міністер війни порадив комунофілові Жоаові Гулярові не вертатися додому після сердечних відвідин у Мао Тсе-тунга, бо, мовляв, „немає певности", чи він зможе зайняти президентське крісло; навіть немає певности — як говорять у бразилійських парляментарних колах — чи Гулярт не помандрував би з летовища просто до в'язниці.

Тому годі дивуватися, що Фідель Кастро перейшов на зовсім мінорну тонацію: „З глибоким сумом прийняла Куба вістку про резиґнацію бразилійського президента... Америка втрачає одного з найтвердших оборонців засади національного самовизначення... Хіба американські реакціонери з державного департаменту, імперіялістичні монополі та вороги незалежности й суверенности наших народів можуть радіти. Квадрос боронив твердо і послідовно Кубу проти інтервенційної політики ЗДА".

Автор цього допису — повний реакційної злорадности — прилучується до слів передбесідника і, крім того, хотів би додати ще деякі риси здимісіонованого президента, про які не раз згадував у попередніх дописах. Серед латиноамериканських президентів — Квадрос був не єдиним, хоч і найбільш ентузіястичним, поруч еквадорійця Веляска Ібарри — оборонцем кастризму; але був єдиним, який, завертаючи бразилійську політику на 180 ступенів, поставив одверту ставку на Москву й Пейпінґ, ледве заслонюючи її фіґовим листком невтралізму.

Повний симпатії та пошани для таких „світочів невтралізму" як Тіто і Нассер, Квадрос почав останнім часом наслідувати їх уже не лише в зовнішній політиці, але й у внутрішній, накладаючи намордник на пресу, радіо та телевізію. Почалося від погроз на адресу закордонних кореспондентів та кар для радіовисилень, дійшло до превентивної цензури і до дивної, не менш тоталітарної, реґляментації вступу до журналістичної кар'єри. На такому тлі виглядали зовсім вірогідними поголоски, мовляв, Квадрос думає розігнати законодатні палати, Подивляємо інтеліґенцію американського журналіста Генрі Раймонда, колишнього кореспондента „Юнайтед пресс" в Гавані, який, ледве врятувавшись від розстрілу, турбується, що після уступлення Квадроса може прийти „права або ліва" диктатура. Адже Бразилія вже була на шляху до диктатури — і то не „правої" диктатури якогось місцевого ґенерала чи адмірала, а до диктатури кастрівського типу.

Коли оцінювати Квадросову політику з латиноамериканської перспективи, насувається питання: чому збройні сили допустили його до президентського крісла і чому не відсунули скоріше.

Квадросів попередник, Кубічек, мав, за словами одного американського журналіста, „прізвище, більш підхоже для президента якоїсь народної демократії", і, що гірше, не був добре нотований у картотеці морської розвідки. Тому, як пам'ятаємо, морська фльота не хотіла допустити його до президентського посту, якого він добився лише завдяки енерґійній поставі армії, очоленої маршалом Тесейром Льотом. А втім, підозра супроти Кубічека виявилася безпідставною. Зате було аж надто багато причин, щоб не допустити Квадроса. Виходить, що той громадянин зумів таки добре замаскуватися під демохристиянською, опісля консервативною етикеткою. Але Квадрос розмаскувався і можна було усунути його — як це не раз траплялось у деяких латиноамериканських країнах.

Оцінюючи дотеперішню нациво пасивну поставу збройних сил супроти Квадроса, пригадується популярна в Арґентині анекдота про трьох ґенералів: німецького, американського і бразилійського, які пояснюють свої військові відзначення: „Я дістав цей орден за те, що затопив 10 американських кораблів". „Я за те, що вістрілив 100 німецьких літаків". „А я, — пояснює бразилієць, — за добру поведінку".

Ми підкреслили у попередньому дописі ту добру, занадто добру поведінку бразилійських ґенералів та адміралів, порівнюючи її з поведінкою арґентинських товаришів, коли Фрондізі обмежився таємною розмовою з кубинським міністром Ґеварою, а Квадрос дав йому найвище бразилійське відзначення. Можливо, що та пасивність була подиктована бразилійською внутрішньо - політичною ситуацією, яка значно різниться від арґентинської. В Арґентині комунізм має великі осяги з інфільтрації, але не контролює мас, бо тутешнє робітництво зближене ментальністю скоріше до північноамериканського та західньоевропейського і подекуди імунізоване проти комунізму традиційними перонівськими впливами. Тому збройні сили могли б усунути Фрондізі шляхом безкровного перевороту — якщо б дійшли до висновку, що це необхідне і якщо мали б відповідного наслідника. Навпаки, бразилійські збройні сили мусять рахуватися з існуванням чималого сектора публічної опінії, який схвалював Квадросову лінію, як теж з існуванням 20 мільйонів мало- і безземельних селян, які живуть у злиднях, виставлені на жир комуністичної пропаґанди.

Сьогодні можна стрінутися з побоюванням, що навіть недопущення віце - президента Гулярта до президентського крісла може привести до громадянської війни, і така небезпека була б тим реальнішою, якби Квадрос не уступив сам, а „був уступлений".

В таких умовинах куди краще було відступити критику Квадросового совєтофільства політичним чинникам, залишаючи для збройних сил активну ролю щойно при остаточній розгривці.

Війни трапляються в Латинській Америці зрідка, зате збройним силам припадає там поважна роля у внутрішньополітичному житті; але та відповідальність ще, мабуть, ніколи не була такою великою, як тепер у Бразилії. Від бразилійських збройних сил залежить, чи переможе буква конституції, чи її дух. Бо важко уявити собі, щоб Бразилія залишилася демократичною державою під „леґальною" президентурою марксиста Ґулярта.

ПРОБЛЕМИ СОВЄТСЬКОГО КОЛОНІЯЛІЗМУ

(З наукової конференції в Мюнхені 25 - 26 липня 1961 р.)

(3)

(III)

Туркестанський дослідник д-р. Ваймірза Хаїт запропонував конференції доповідь на тему: „Туркестан як приклад совєтської колоніяльної політики". Доповідач фактами з російської колоніяльної політики в Туркестані доповнив доповідь П. Феденка та А. Адамовича. Цитатами із заяв різних комуністичних діячів він показав, що агресією червоної армії на Туркестан від 1918 року Москва ставила собі завдання „пробити для Росії шлях до бавовни й нафти" (слова командира Фрунзе в наказі до армії Туркестанського фронту із 4-го жовтня 1919 року). Д-р Хаїт віданачив у своїй доповіді, що російські колонізатори царського режиму лишилися при владі в Туркестані також і за режиму „диктатури пролетаріяту". Хаїт цитує слова із книжки туркестанського комуніста Рустамбека Тагаєва „В долині рож і крови" (1927 р.), де написано про ролю колишнього царського апарату в комуністичній адміністрації Туркестану:

„Від колишніх царських урядовців та офіцерів, що були при владі в Туркестані трудно було сподіватися чогонебудь іншого, окрім колонізаторської політики".

Як відомо, туркестанці вели завзятий спротив російським агресорам. Тільки 1923 р. червоній армії вдалося задушити повстанський рух „басмачів". Комуністичний режим, принесений до Туркестану військом із Росії, спирався і спирається досі на російський елемент. Місцеві, туркестанські комуністи є в незначній меншості в комуністичних організаціях республік Туркестану, на які Москва штучно розділила цю свою найбільшу розмірами колонію. Наприклад, в комуністичній партії Казахстану в 1960 р., із загального числа членів 318.500, казахів було тільки 15.375 осіб.

Д-р Хаїт, готуючи свою доповідь, знайшов між комуністами Туркестану багато людей з українськими прізвищами, поряд з російськими, і пише, що компартія Туркестану „знаходиться під сильним впливом росіян і українців". Дивне твердження: відповідальний дослідник не смів би забувати, що українці в Туркестані належать до нації, поневоленої московським колоніялізмом, як і інші неросійські народи СССР. Якщо д-р Хаїт знайшов „вплив" українців в Туркестані, то довелось би йому визнати, що комуністи тюркського роду, як наприклад, Мухітдінов у Москві, чинять т ю р к с ь к и й „вплив" на політику СССР. Фактично і грузин Сталін, і татарин Куйбищев, і вірменин Мікоян — все це слуги російського імперіялізму, як був свого часу творцем французького імперіялізму корсиканець Наполеон Бонапарте.

. Д-р Хаїт частину своєї доповіді уділив описові натиску Москви на культуру і релігію Туркестану. Комуністична партія веде кампанію проти національного одягу туркестанців, а за додержування стародавніх звичаїв, як „дякурчилик" (земляцькі сходини) і „аш" (спільний обід), карає тюрмою або засланням на три роки. Т. Хаїт приходить до висновку: якщо Москві вдалося б осягнути свою ціль — створення „єдиної совєтської нації" через колонізацію і русифікацію пригноблених народів, то це привело б до загибелі тюрксько - ісламських народів Туркестану.

(IV)

По доповідях проф. Феденка, проф. Адамовича і д-ра Хаїта відбулася дискусія. Деякі російські промовці пробували були послабити враження від фактів, наведених у згаданих трьох доповідях, які характеризують совєтський колоніялізм. Наприклад, один із російських промовців зазначив, що селяни в Узбецькій республіці (Туркестан) мають більші заробітки з культури бавовни, ніж колгоспники на Московщині. З цього виходило б, що узбеки мали б визнати, що в їх країні нема російського колоніялізму. Але кожний знає, що все господарське життя Туркестану кероване з Москви, і узбеки, ставши вільними, захочуть всебічно розвинути своє народне господарство, а не бути лише „бавовняним додатком" до господарства Росії.

Д-р Юрій Борис (Стокгольм) подав факти про те, як комуністичний провід СССР різним способом фальшує історію народів колишньої російської імперії для оправдання свого імперіялізму та колоніялізму.

Проф. С. Юрченко звернув увагу на нерівність не-російських народів СССР навіть у конструкції к о мuністичної партії: формально існують комуністичні партії з своїми центральними комітетами в кожній ,національній республіці'. Але немає окремої Російської комуністичної партії, як частини комуністичної партії Совєтського Союзу. У цій, на перший погляд, „дрібниці" виходить на яв роля „старшого брата" в нібито інтернаціоналістичній організації.

Слід зазначити, що російські промовці в дискусії не могли заперечити фактів, поданих у доповідях, і тому відходили від теми, згадуючи проблеми „методології" або вносячи до дискусії елемент політичний. На це звернув увагу в післяслові проф. Феденко. Він сказав, що російські противники царського режиму в 19 віці — Герцен, Огарьов, Бакунін та інші — не боялися російського шовінізму, роздутого цареславною пресою, і виступили на боці польських повстанців у 1863 році. Збоку російської еміґрації нашої доби майже не чуємо осуду большевицького імперіялізму та колоніялізму супроти народів включених до СССР.

Проф. Феденко згадав, зокрема, звеличування російського народу в комуністичній пропаґанді, як „провідної нації", учителя і „старшого брата" для народів СССР і цілого світу. Він назвав цю пропаґанду дуже небезпечною і порівняв це з психозою „народу - пана", яку ширила партія Гітлера в Німеччині. Підкреслив також, що тепер, коли повну державну незалежність здобувають і такі народи Африки, які ніколи не знали форм цивілізованого життя, годі припускати, що поневолені народи СССР зречуться своїх аспірацій національної незалежности.

Обсерватор

Леонід Полтава

„Російське" число французького журналу

Нині на Заході активніше вивчають совєтську проблематику. Поширилося вивчення російської мови, і то не обов'язково з любови до тієї мови. Постали навіть інститути для вивчення СССР. Ті, кого взялися докладніше вивчати, пускають туманні завіси, аби й надалі в умах західнього світу Росію утотожнювано з Україною чи Грузією. Але вже не все проходить гладко.

Не все пройшло для Москви гладко і в спеціяльно присвяченому СССР числі широковідомого паризького часопису „Ле нувель літерер" (ч. 1706 за 1961 рік). Цей тижневик, хоч і присвячений нібито вивченню літератури і мистецтва, вже не раз виявляв зацікавлення совєтською проблематикою. 12 сторінок цього багатоілюстрованого числа присвячені темі: „СССР — Росія вчора і сьогодні". В політичному аспекті немає в цьому великої помилки, бо, звичайно, не в Києві і не в Єревані снуються кремлівські пляни. Під заголовком вміщена велика мапа СССР з позначенням кордонів кожної республіки. На Україні не позначено старих польських кордонів, як це бувало ще донедавна (у Франції й далі сильні польські впливи, традиційні, як і москвофільство, всупереч здоровому глуздові, бо Москва нині значно небезпечніша для Парижу, ніж Бонн).

Відділ „Хронологія" показує загальне розуміння французькою інтеліґенцією процесу творення Росії-СССР. Тут є три підвідділи: „Від Київської Руси до інвазії, 862-1303", „Росія московська, 1303-1682", „Росія модерна", з включенням створення СССР. У „Хронології" ніде не названо України, невідомо навіть, де ж саме княжили згадувані тут Рюрик, Олег, Ярослав Мудрий та інші наші князі, зате постійно згадується Смоленськ, Суздаль, Рязань, а потім і Москву. У другому підвідділі все вже концентрується навколо Москви. „Петро I розбив під Полтавою шведів", — без згадки про Україну. „Іван Грозний, 1533 р., цар Росії, був одружений з 7 жінками, здобув Казань у татар, послав Ермака здобувати Сибір" (хоч це треба бути високоінтеліґентним, щоб знати, що назву „російський цар" запровадив значно пізніше Петро І. Доти царі звалися московськими і тогочасна „Ґазет де Франс" послідовно вживала назви „московський цар").

У третьому підвідділі читаємо таку дивну мішанину: „Олександер I, 1801 р., Ліберальні ідеї. Фінляндія, Кавказ і Грузія русифіковані". „Хронологія" доведена до смерти Леніна в 1924 р. Про період державности України та інших країн, підкорених Росією, не згадано.

Це тим дивніше, що на другій сторінці цього ж числа реклямується, між іншими книжками про СССР, працю молодого українського ученого, видану французькою мовою: Василь Маркусь, „Совєтська Україна в міжнародних відносинах"', з передмовою проф. Руссо.

У статті „Географічні імперативи Росії" професор Школи східних мов у Парижі Альфред Фішелль, розповідає, що на території „Росії" живе тепер 210 мільйонів людей різних націй, разом до 175, що національні меншини дуже відмінні внаслідок відмінного підсоння та різних історичних передумов. Але далі він твердить, що „деякі з них не змогли б витривати, коли б не допомога великої російської нації, завдяки якій, ставши автономними, вони існують"(!). Проф. Фішелль знає про „відцентрові сили" в СССР, знає, що вони могли б активно себе проявити, як проявилися в роках 1917-20, але не називає цих сил, і визнає за Москвою право такі сили „зрівноважувати". „Не треба бути песимістом щодо Росії", — повчає цей пан читачів „Нувель Літерер" і суґерує думку, що без війни в СССР все зміниться на зразок ЗДА.

Автор статті „Принци з довгими руками", Моріс Першерон, знає, що Москва вогнем і мечем створила „Росію", знає, що ще за Петра І Росія на цілі століття відставала від Европи і що згодом, переймаючи елементи е в р о пейської культури, русифікувала їх на свій зразок. Автор перечислює низку країн, що їх захопила Росія, але оминає Україну.

(Закінчення на стор. 4-ій)

Д-р Семен Демидчук

75-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ

З доповіді, прочитаної в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку.

(4)

Г. „ПОСОЛЬСТВО ПІД СІМОМА ПЕЧАТЬМИ".

(Наш стан чисельний та організаційний, моральний і матеріяльний доробок „на еміґрації").

Пригадую, що це вже не „еміґрація", а — „іміґрація". Ще краще: це вже українська спільнота в Америці, яка тут залишиться на невідоме майбутнє. Отже, треба навести хоч статистичні дані з нашої сучасности.

Візьму наперед статистику церковних громад, бо це той „видимий знак" нашого існування і дії. Церковну статистику для нас втримує „Католик Директорі", тобто „Католицький Довідник". З року 1958-1959 він виказує таку загальну статистику:

Митрополія, як Филаделфійська Архидієцезія Української Католицької Церкви: 1 єпископ, тобто митрополит (Митроп. Константин Богачевський помер 6 січня 1961 р.) і 1 єп. помічник. Церков парафіяльних 123, крім того 13 таких, до яких священики доїздять з інших парафій, а є ще й тимчасові місії. Отже разом у Филаделфійській дієцезії є 136 церков. Священиків діючих 150, крім того є постарілі священики на пенсії, які помагають в обслузі вірних.

В Дієцезії Стемфордській є: 1 єпископ, 56 парафій із 101 священиками. Разом українсько - католицьких церков в ЗДА кругло 190, священиків 250. Є тут семінарії, вищі школи, манастирі, сиротинці, парафіяльні школи, учительки - сестри монахині, є світські учителі, є хори, є диригенти — але це все потребує окремого насвітлення або опрацювання с т а т и стики. (Дієцезію Питсбурзьку, так звану „угро-руську", з 118 церквами і 214 священиками, не рахую).

Українська П р а в ославна Церква: На підставі даних у „Православнім Календарі" з 1960 р. вона представляє таку чисельну силу: 4 єпископів, вже з митрополитом, 89 священиків і стільки ж церков.

Разом маємо священиків українців 340, а церков кругло 280. Коли до цього додати місії і протестантські громади, то разом буде 300 станиць, відкритих д л я релігійної практики. Більшість з них має залі, школи, окремі будови, в яких відбуваються різні імпрези. Про кількість світських клюбів, Народних Домів, домівок товариств і т. п. осередків нема статистики, але багато вістей подав д-р Василь Вереш у своєму „Довіднику" („Ґайд") з 1954-55 років.

З-поміж „світських організацій" треба згадати хоч такі:

Український К о нґресовий Комітет, як верховна установа; наукові установи: УВАН, НТШ, УТІ, Український Інститут Америки, як централі наукової діяльности учених, докторів, професорів, для опрацьовання нових видань або н а в ч а н н я студентів (УТІ). Не можна забувати наших з д а в н а існуючих братньо - допомогових союзів, як: УНСоюз, УРСоюз, „Провидіння", „Народна поміч". Організація Американської Молоді Українського Роду і багато подібних місцевих товариств. Крім того, Союз Українок Америки і без числа жіночих льокальних сестрицтв або різнородних нових товариств, які виявляють свою діяльність по-своєму, Життя кипить, аж бухає часом через верх...

Тут нема часу на обговорення їх діяльности. Це зробить колись хтось інший. Але треба звернути увагу на організації наших професіоналістів — інженерів, лікарів, адвокатів, правників і студентів, які вже збираються „раду радити" над створенням провідної верстви, на такий лад, як це було в Рідному Краю.

Опублікована в квітні 1960 р. „Амерікен Кавнсил ов Нещенелітіс" праця Ярослава Чижа з статистикою різнородних не-англомовних видавництв виказує українських публікацій загальним числом 39, з того щоденників 2, тижневиків 6, двотижневиків 1, місячників 18, інших 12, отже разом 39, із загальним накладом 108,375 примірників річно.

Для порівняння скажу, що в 1942 р., отже перед „Ісходом", було українських періодиків 14, з тиражем 60,200 примірників. Значить тепер ця кількість майже подвоїлась.

Г. ДЛЯ МАЛОВІРІВ

(Коротка характеристика нашої бувальщини).

Українські іміґранти приїздили в Америку без підготови, між ними було багато неграмотних. Це була спочатку заробітчанська іміґрація, яка приїздила з думкою повертатися на свої господарства. Одиниці інтеліґентніші приїздили як мандрівники. Це були фантасти, які вірили, що робітники - іміґранти дадуть їм утримання, і тому вони не підготовлялись до фізичної праці. Існування їх завжди було непевне, тим більше, що ґурти кандидатів на „лівих" патріотів робили на еміґрації різного роду міжнародні експерименти; їх виразником була клясична публічна відповідь Бориска на мій заклик допомогти Рідному Краєві: „Не дала мені вітчина кожуха, не дам їй цента за те. Не знаю, де моя вітчина, піду до адвоката запитатися".

З другого боку були монополісти, що завоювали собі становища і з ними „право" вести громадську роботу на свій лад, а інших допускати „тільки з ласки" до участи. Тут хай буде вільно навести такий цікавий приклад. Під час розмови в бюрі Українського Народного Комітету в Ню Йорку 14 липня 1929 р. полк. Євген Коновалець, що відвідав тоді ЗДА, заявив авторові: „Можу сказати на підставі розмов з різними патріотами в ЗДА таке: вас вважають за талановиту, роботящу і чесну людину, але вас до політики не допустять". (Записку і автентичний підпис Є. Коновальця зберігаю досьогодні).

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

Володимир Радзикевич

СТЕЖКАМИ ДОРОГИХ ТРАДИЦІЙ

(Присвячую „Веселці")

Наша молодь -- найбільший наш скарб, але й найбільша жура наших днів. Тривожаться батьки й родина, тривожиться українська іміграційна громада і вся українська національна думка, щоб ця молодь не заблукала на чужі стежки, не помандрувала далекими дорогами та й не розгубилася в тій мандрівці. І не буде її вина, коли вона не попаде на рідну стежку, коли їй цієї стежки не покажуть.

На рідні, дорогі стежки веде українську молодь у країнах вільного світу рідна дитяча преса: канадський „Мій Приятель", пластові видання, зокрема „Готуйсь!", дитячі сторінки в журналі „Наше життя", британські „Юні Друзі" і передусім найкраще й найсильніше розбудований журнал „Веселка".

Якби українські батьки, опікуни, виховники й учителі дітей, родина, громада хвилинку затрималися при думці, яке велике значення в розвитку дитячої психіки й психіки молоді мають дитячі журнали й видання для молоді, який велнканський їхній вплив на ріст національних, релігійних, етичних почувань дітей і молоді, озолотили б їх!

Не тільки були б такі журнали й видання в кожній українській хаті, де є діти чи молодь, але вся українська спільнота підтримала б їх і підсилила б матеріяльною допомогою. Адже українська громада в ЗДА й у Канаді здавна славиться тим, що в тяжких хвилинах народного життя не жаліє щедрих пожертв на загально-народні цілі.

Такої постійної уваги й постійної підтримки громадянства потребує й всеукраїнський журнал для дітей „Веселка", що своєю ідеологією, багатством тематики, різнородністю матеріялу, позитивним виховним характером та мистецьким оформленням нав'язує до найкращих на цьому полі українських досягнень, до таких колишніх прекрасних дитячих журналів, як львівський „Дзвінок" (1890-1914), київська „Молода Україна" (1908-1914) і львівський „Світ Дитини" (1919-1939). Підкреслюю: найкращих, бо в різні часи і на різних українських землях було ще багато інших дитячих журналів, яких основний перелік дав голова ОПДЛ ред. Б. Гошовський в статті „Дитяча преса", вміщеній у гасловій частині Енциклопедії Українознавства та про які згадав ред. В. Барагура в статтях „Дитина і література" („Свобода", 1955) і „Минуле, теперішнє й майбутнє „Веселки" („Свобода", 1956).

Із згаданих журналів „Дзвіночок" мав переломове значення в розвитку української дитячої преси. Редагований визначними педагогами, письменниками й письменницями (Володимир Шухевич, Василь Білецький, Константина Малицька, Катря Гриневичева, Іван Крип'якевич) при активній співпраці письменників центральної України, залишив по собі прекрасні традиції. Неменші сліди в вихованні молодого покоління полишила по собі „Молода Україна", редагована талановитою письменницею, жінкою високих чеснот і крицевого характеру, матір'ю Лесі Українки, Оленою Косач-Пчілкою і львівський „Світ Дитини", видаваний метким організатором Михайлом Таранько.

Їх світлі традиції перейняла „Веселка", якої перше число появилося 15-го вересня 1954 р. Ініціятором, видавцем і опікуном „Веселки" є Український Народний Союз і в-во „Свобода", а редакція журналу спочиває в руках трійці ентузіястів у ділянці дитячої літератури: Володимира Барагури, Романа Завадовича й Богдана Гошовського. Появу „Веселки" попередила основна пресова дискусія про необхідність дитячого всеукраїнського журналу типу „Веселки", проведена на шпальтах „Свободи" членами ОПДЛ і громадянами, зацікавленими майбутнім молодого покоління. Ініціятори „Веселки" не знеохотилися тим, що попередній дитячий журнал на американському грунті, видавана УНС „Цвітка" (почала виходити 15 січня 1914 року) вдержалася тільки чотири роки, але розгорнули живу організаційну й редакційну роботу, яка довела до теперішнього із зовнішнього боку бездоганного, а з кожного іншого погляду дуже вартісного літературно-виховного дитячого журнала.

Плян роботи, який основно виявив і розгорнув ред. В. Барагура в статті „Минуле, теперішнє й майбутнє „Веселки' ", редакція журнала ввесь час проводить сумлінно, послідовно й успішно. Дбаючи постійно не тільки про високий літературно-мистецький рівень „Веселки", але маючи також завжди на оці важливі завдання етично-морального й національного виховання, редакція вміла приєднати до співпраці ряд визначних сьогочасних письменників і мистців, яких імена подано в згаданих статтях ред. В. Барагури.

Йдучи слідами давніших українських письменників — Марка Вовчка, Л. Глібова, Я. Щоголева, Б. Грінченка, П. Мирного, І. Франка, О. Пчілки, М. Коцюбинського, Лесі Українки, А. Чайківського, Б. Лепкого, О. Олеся, К. Малицької, Ю. Тищенка-Сірого й інших, сьогочасні письменники розсипають на сторінках „Веселки" жемчуги своєї творчости в формі віршів, оповідань, п'єс, казок, статтей. Завдяки цьому „Веселка" грає таким багатством красок і дає такий різнородний матеріял, що кожна дитина, згідно зі своєю психічною структурою, своїми уподобаннями й зацікавленнями, зможе знайти в ній те, що її займає, чим цікавиться, за чим шукає.

Але найважніше значення „Веселки" в тому, що вона в'яже думки й уяву дітей з Україною, знайомить їх з минулим України, з ясними моментами її історичного життя, з героїчними зривами народу, зі світлими постаттями українських національних героїв, поетів, письменників, культурних діячів, що відкриває дітям скарби українського фолкльору, вводить їх у чарівний світ народних звичаїв, що розвиває й збагачує рідну мову.

Спираючись одним кінцем своїх різнобарвних лент на водах Дніпра й на верхів'ях Чорногори й перекидаючись другим кінцем понад далекі країни, океан і хмародери Ню Йорку аж у води Пацифіку, „Веселка' 'втискається життєрадісною грою світел у душу української дитини, переносить її думки в українські степи, лани й ліси, родить у неї почування любови до країни її батьків, пориває у світлі сонячні простори Добра, Правди й Краси.

Сотник Ант. Кущинський

ГЕНЕРАЛОВІ ІВАНОВІ ОМЕЛЯНОВИЧЕВІ-ПАВЛЕНКОВІ — 80 РОКІВ ЖИТТЯ

Генерал Іван Омелянович-Павленко

31 серпня 1961 року генералові Іванові Омеляновичеві-Павленкові сповнилося 80 років життя. Такий вік для кожного християнина є Божим благословінням, а для активного вояка, учасника чотирьох воєн та революційної епохи — є ще й дивним щастям!

Народився він 31-го серпня 1861 року в Баку на Кавказі. Походить він з давнього козацького й шляхецького роду. Дід його Юда, осаул Задунайських козаків, служив пізніше в Слобідській Україні в 2-му Козацькому полку. Батько Володимир Омелянович-Павленко був генерал - майором артилерії російської армії. Мати Олександра була княжна Русієва - Корчебашова з роду царів Грузії.

Освіту Іван О. - П. одержав у військових школах: у Сибірському Кадетському Корпусі, та вищу, фахову в Константинівській Артилерійській Школі та в Офіцерській Кавалерійській Школі в Петербурзі.

Рангу підпоручника ювілят одержав 8 серпня 1901 року. Ще в мирний час він одержав в нагороду ордени св. Станислава і св. Анни 3-го ступня.

В 1904—1905 році брав участь в російсько-японській війні і був у боях під Ляояном, Мукденом, на р. Шахе, під Новгородською сопкою. Потім в складі Усурійської Кінної бригади брав участь в окупації Північної Кореї. За ту війну дістав два бойові відзначення: орден св. Анни 4 ст. з написом „за хоробрість" та орден св. Володимира 4 ст. з мечами і бантом за бій під Шахе. Він був тоді в ранзі поручника.

Першу світову війну 1914—17 рр. він почав в ранзі штабскапітана, але скоро за бойові відзначення був підвищений до капітана, підполковника й полковника. В тій війні він займав становища командира 1-ої Кінної Артилерійської батерії, командира 1-го Кінно - Артилерійського Дивізіона і командира 8-го Лубенського Гусарського полку на Румунському фронті. За бойові успіхи дістав, крім чергових бойових відзначень мечів і бантів до орденів св. Станислава й св. Анни 3 ст. та орденів св. Станислава й св. Анни 2 ст. з мечами та св. Володимира 3 ст. з мечами, ще й найвищі відзначення за особисту відвагу: золоту зброю св. Юрія з написом „за хоробрість" за бій під Кусково - Глинки 3 лютого 1915 р. та орден св. Юрія 4 ст. за бій під Вікном на Буковині 24-го травня 1916 року, де був поранений в плече, але лишився на фронті не покинувши командного становища.

З відродженням Української Держави заговорила українська кров у козацького нащадка. Полковник Ів. Ом. - П. в жовтні 1917 року українізував свій полк і з наказу Військового Секретаріяту УЦР лишився його командиром. Полк дістав назву 22-го Кінно - Козацького Лубенського Гетьмана Сагайдачного полку. У Визвольній збройній боротьбі проти Москви полк. Ів. Ом. - Павленко був начальником різних оперативних груп.

За часів відновлення на Україні традиційного Гетьманату полк. О. - П. не кидає української військової служби. Його з цілим полком покликано до Гетьманської Сердюцької Дивізії, в якій він закінчив формування полку під новою назвою - Лубенського Сердюцького Кінного полку.

Універсалом Гетьмана усієї України і Військ Козацьких Павла Скоропадського 16-го жовтня 1918 року про відновлення українського козацького стану полк. Ів. Ом.-Павленка призначено Кошовим Отаманом Козацтва Слобідської України, де колись козакував його славний предок дід. Так, наданням цього високого й традиційного титулу козацької старшини цьому козацькому нащадкові було відзначено і відновлено славу історичного минулого його роду.

З повстанням Директорії УНР полк. Ів. Ом.-П-ка покликано на службу в Українську Галицьку Армію на становище командира групи „Наварія" під Львовом. Перед відворотом УГА за Збруч, він повернувся до армії УНР і його призначено командиром Окремої Кінної Дивізії 6 березня 1920 р. А одночасно — також інспектором Кінноти Дієвої Армії УНР.

Під його командою Окрема Кінна Дивізія мала видатні успіхи в походах і боях проти червоної московської армії. А тих походів було чимало: під Дунаївцями вона прикривала відворот армії, брала участь в боях під Сітковим, Тернополем, Теребовлею, Скалатом, Сидоровим коло Гусятина, Нижневим, Баром, у рейді по Дністру 35 кілометрів, у бою за оволодіння Бурштина. Це шлях, яким вів свою дивізію часто з видатними успіхами полк. Ів. Ом.-П-ко. Під час атак під ним забито два коні. Вже це показує, з якого огню щасливо виходив цей хоробрий полководець. Головна Команда Військ УНР відзначила його відвагу і наказом ч. 061 з 5 жовтня 1920 р. підвищила в генерал - хорунжі.

Під час останнього відвороту Українських Військ за Збруч генерал провів з своєю дивізією флангово-арієргардний бій з ворогом, прикриваючи частини армії й обози з раненими та майном. Так, він останній з своєю дивізією в повному порядку і з честю перейшов р. Збруч в с. Ожигівцях 21 листопада 1920 року.

Як пропам'ятні відзначення про свою віддану Україні службу генерал дістав Хрест С. Петлюри та Хрест - відзнаку Української Галицької Армії.

Прийшли нудні для козака з діда й прадіда сірі, довгі дні на еміграції. Разом з своєю дивізією генерал був інтернований в Вадовицях. Там з своїми побратимами по зброї переживав він перші найприкріші часи після програної, хоч і завзятої визвольної збройної боротьби за Україну.

Але до цього періоду життя генерала належить ще одна його „перемога" вже на іншому полі „бою". Тут він здобув собі родинне щастя, одружився з панною Фамою Гаєвською, що по батькові походить з давнього шляхетського роду, а по матері з славного козацького роду Левченків на Полтавщині. У свою маму пані генералова найбільше вдалася. Шлюб взято в таборовій церковці. Але весілля, як оповідають учасники, було дуже гучне. Цілий табір військовий відсвяткував успіх свого командира. А всі дивізії створили для молодих такий довгий почесний шпалір, що вони пройшли крізь нього на протязі аж двох годин. Красуня, молодода генеральша, артистка серцем і душею з чистою козацькою завзятістю віддалася театральному мистецтву не лише для розваг інтернованого воятцтва. В групі нашого корифея М. Садовського вона виступала в гастролях на сценах Лодзі, а потім об'їздила цілу Польщу. Генерал теж не затримувався на одній місці. З переміною таборів інтернованих на українські військові станиці, він став начальником станиці в Каліші. Пізніше, коли поляки почали переслідувати український національно - громадський рух, а в тім і Союз Українських Жінок, в якому головою була дуже чинна пані генералова, то родина Павленків виїхала на Волинь. А з наближенням большевиків переселились в Чехію. Тут генерал довший час перебував в Подєбрадах в осідку нашої колонії Української Господарської Академії, повної наших старшин. Віддався він тепер мистецтву малювання, що є природним даром в роді Павленків. Не лише малював, а і студіював на курсі при Академії під керівництвом відомого мистця Мако. Крім того, як фаховий інструктор, він учив кінної їзди в місцевому чеському т-ві „Сокіл" і був його почесним членом. Пані ж генералова режисерувала і грала в театральному студентському гуртку. Пізніше родина генерала, що вже збільшилась на сина Миколу, переселилась в Прагу, де й перебувала до початку тругої світової війни.

Бойовий генерал не міг бути лише глядачем тих подій, що з надзвичайною швидкістю розвивалися на фронтах в Україні в 1941—42 роках. Німецькі війська вмаршували в Україну, досягали вже Дніпра. Генерала тягло туди. Але німецька політика мріяла тоді про Україну без українців. А в той час син генерала що в той час вже виріс на відчайдушного юнака, таки дістався з товаришами на терен України завойований німцями, але попався їм і був заарештований. Це ще збільшило стремління генерала взяти активну участь у подіях, що розгортались на Батьківщині. По довгих настирливих стараннях йому пощастило визволити сина й знайти шляхи і самому добитися аж до Винниці і там став начальником охорони того міста й району від большевицьких партизанів і бандитів. Із своїх старшин і українських козаків зорганізував він батальйон з українським прапором, а воятство мало українські відзнаки. У Винниці під його охороною почало розвиватись національно - громадське життя, заснувався Український Клюб і інші установи. Та це не сподобалось німцям і ту чинність Гестапо припинило, а генерала з родиною примусило залишити Україну. Генерал опинився в Берліні, авідки пізніше прийшлось коротати свою долю в „Д. П." таборах в Ганштетині, Авгсбурзі і Новім Ульмі.

До ЗДА генерал приплив в 1950 році, і тут спершу відбув „кар'єру" простого робітника. Він 18 місяців працював в одній великій фірмі, де мив заслони на вікнах. Замісць кавалерійського коня лазив з своїми приладдями по драбинах. Обезсилений фізично перебував на найскромнішій, невистачальній емеритурі. Але і тепер він не був байдужим до української справи. Інтересувався національно-громадським життям і користається за це увагою та пошаною суспільства нашого в Шикаго, а зокрема місцевих комбатантських організацій. Він є почесний головою місцевого Відділу Об'єднання б. Бояків Українців, почесним головою Т-ва Прихильників Антабольшевицького Бльоку, обраний почесним головою 7-го Відділу Української Гетьманської Організації, є основоположником парафії Укр. Православної Церкви св. Софії і почесним головою Братства при тій церкві. А недавно наказом Виконного Органу Української Національної Ради (Ресорт Військових Справ) його підвищено в генерал - поручники.

Син генерала Миколи унаслідував прикмети батька і кохається в Америці їздовими кіньми. А з трьох внучат генерала старшенька 12-ти-літня Наталка на кінських перегонах здобула вже кілька перших премій у верховій їзді, а ім'я малої української козачки пестріло на сторінках американської преси на радість дідові.

А сам генерал з своєю все активною дружиною мріє і живе думкою відродити організацію українського козацтва бо ж він є єдиним ще живим козацьким Кошовим Отаманом з усіх восьми, що їх іменовано на ті становища Універсалом Гетьмана в 1918 році!

● 31-го серпня Військова Академія у Вест Пойнті, Резерва фльоти в Ню Йорку, працівники Телефонічної Компанії в Ню Йорку давали кров для Американського Червоного Хреста. Хто хотів би жертвувати кров для АЧХ, може це зробити, знайшовши адресу в телефонічній книжці.

На свіжу могилу бл. п. о. Іллі Гаврилишина

У 101-му числі „Свободи" вичитав я вістку, що 29-го травня 1961 помер у Питсфілді тамошній парох, заслужений душпастир і громадянин о. Ілля Гаврилишин.

Переношусь згадкою 42 роки назад у моїй уяві стає моторний, молодий четар УГА Ілля Гаврилишин. Пізнав я його в початках липня 1919, здається у Борщеві.

Ми обидва служили в Етапній Команді ІІІ-го Корпуса. Начальником тої частини був сотник Петро Бігус, дуже гарна людина. Тепер живе в Канаді.

15-го липня 1919 року вже добре по полудні наша Команда переходила історичну річку Збруч.

Були ми вже 5 клм поза тою рікою, як дігнав нас сотник-інтендант Барчинський (помер незадовго по нашій програній війні) та став просити нашого Команданта, щоб той конечно вислав 2 підводи 3 клм назад перед Збруч (назву місцевости я забув), бо там залишився Харчовий Склад ІІІ-го Корпусу і його напевно захоплять поляки.

У тім складі мало бути ще кілька бочок вина та кілька міхів цукру.

Складу пильнує хор. Бончук і він видасть зголошеним підводам 2 бочки вина та два міхи цукру на зарядження сотн. Барчинського, яке він таки зараз виписав.

Наш сотник був трохи в клопоті, бо не знав, чи хтось з нас зголоситься добровільно поїхати по ті харчі, а не хотів урядово когось визначувати.

Вибавили його з того клопоту ми два: я і четар Гаврилишин, зголошуючись добровільно поїхати милю назад.

Крім нас зголосились ще 2 підстаршини і 2 стрільці. Ми всіли на дві підводи і завернули назад. Дивна то була їзда! Всі наші частини їхали на схід, лиш наші дві підводи на захід. Стрінув нас д-р В. Бемко, тоді поручник УГА. Він вів якийсь відділ УСС-ів. Пізнав мене та й закликав: „Зубрицький — а ти куди? Вертайся, а то!" і показав на револьвер в руці.

Я заспокоїв його, що ми не дезертируємо, а їдемо евакувати Харчовий Склад.

Потім вже без пригод доїхали ми до того складу і застали там хорунжого Бончука в дуже поганому настрою. Він нарікав на всіх і на вся, що його так залишили на поталу полякам.

Але, як я потім дізнався, пізніші частини встигли ще майже зовсім випорожнити склад і сам хор. Бончук поспішив ще в час переїхати через Збруч.

Ми забрали на кожду підводу по одній бочці вина та по міхові цукру і рушили до Збруча.

На наше щастя ніч вдалася тоді спокійна, і ми без перешкод їхали, щоб дігнати наш транспорт. По дорозі мусіли пристанути, щоб дати коням відпочити. Тоді ми оба, я і четар Гаврилишин, здрімалися трохи, бо були добре помучені — а дотепні підстаршини добули десь цвяха, пробили ним дірку в чопі бочки, а потім соломкою витягли через ту дірку трохи вина.

Ми збудились і поїхали далі. Над раном 16-го липня дігнали наш транспорт коло Кам'янця.

Сотник Бігус був рад, що ми без пригод виконали завдання.

Потім наша команда осіла в Деражні коло Проскурова і була там до часу виїзду на пол. схід (лютий 1920). В міжчасі виїздила з кінцем липня в напрямі на Київ, але доїхала лиш до Козятина і звідтам на приказ Нач. Кмди вернула до Деражні.

Четар Гаврилишин був кмдтом куреня. Завсіди поважний, тесь час зайнятий, був взірцем солідного старшини.

По війні ми розійшлись, він на теологію, а я назад до суду, бо я був судовим авскультантом ще перед 1-ою світовою війною.

Востаннє бачив я Покійного в червні 1949 в Бремені, як він переїздив до Америки.

Тепер вже більше не побачимось.

Тих кілька слів присвячую на згадку Його, як доброго товариша, який міг сміло сказати про себе словами Батька Тараса:

„Ми просто йшли. У нас нема зерна неправди за собою!"

Спочивай у мирі, Дорогий Товаришу!

Петро Зубрицький,
б. пор. УГАрмії.

Короткі Вісти

● В Західньому Берліні був в минулому тижні з відвідинами президент Німецької Федеративної Республіки (Західньої Німеччини), Гайнріх Любке. Вернувшись відтіль до Бонну Любке виголосив до німецького народу радіо-телевізійну промову, в якій ствердив, що він переконаний у стійкість і тривкість західньої вірности союзові з Німеччиною. Захід — казав він — буде боронити волю Західнього Берліну.

„РОСІЙСЬКЕ" ЧИСЛО ФРАНЦУЗЬКОГО ЖУРНАЛУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Значно більшу поінформованість про національні відносини в СССР виявляє проф. Р. Філіпот, хоча в примітці до його статті „СССР — 170 національностей!" редакція часопису зазначила цілком недоречно: „Можна визначити СССР, наступника Російської імперії, як стару колоніяльну імперію, яка зуміла стати і є тепер спільнотою". Автор розпочинає статтю словами: „Росія 1917 року це наслідок майже безперервного територіяльного розростання від кінця 15 сторіччя: бачимо московське зерно, яке заініціювало об'єднання довкола нього східніх слов'ян — справжніх росіян, білорусів та українців —, а потім охоплювало народи фінського, тюрко-татарського кореня... Наступного дня після перемоги в жовтні, большевики... повинні були дотриматися обіцянки, даної в 1917 році, яка давала право народам колишньої імперії на незалежність, включно з відокремленням". Автор продовжує: „Дуже швидко стало зрозумілим, що відокремлення можливе тільки там, де революція програла чи щонайменше набула інших форм, не большевицьких-ліберальних або соціял-кемократичних форм (у Польщі, у Фінляндії, в балтійських республіках, а також, хоч на короткий час, в Україні та на Закавказзі). І навпаки, перемога й консолідація большевицького режиму вела до втримання федеральної системи, дуже децентралізованої: тому в 1922 році Ленін добився створення Союзу Совєтських Республік Росії, Білоруси, України і Закавказзя, — всупереч прихильникам „автономізації" цих республік".

Проф. Філіпот нагадує французькому читачеві, що в СССР є країни, державно і культурно значно старіші за саму Росію. Він пише: „Такі країни, як Грузія чи Вірменія, мали власну церкву, і літературу на багато століть раніше від російської Церкви і літератури; таджики, народ іранського походження, сформувалися в контакті з грецькою та арабською цивілізаціями"... І далі про совєтську федерацію та її рівноправність: „Цей федералізм є насправді дуже ілюзорним. І не так тому, що Російська республіка займає три чверті території СССР і становить більше як половину всього населення, отже має більшість у Верховній Раді та в Раді Національностей, як тому, що совєтське управління взороване на комуністичній партії, де панує найгостріший централізм. Партія ігнорує національні прикмети: ні росіяни, ні українці, ні узбеки, а — як проклямовано в 1925 році — „увесь Союз". Хоч режим при певних оказіях дає сфедерованим республікам великі задоволення престижевого порядку, все ж цей режим зашає їм дуже слабеньку політичну автономію. Треба сказати, що кожну тенденцію до ширення цісї автономії режим приборкує і характеризує, як „буржуазний націоналізм".

Проф. Філіпот вірить, що новий режим „підтримує" їх національне мистецтво, архітектуру і музику... Очевидно, і цей „знавець" СССР не знає про розстріляне українське Відродження, про жорстоке придушення національних культур в СССР.

Генрі Шамбр у статті „Сталінський марксизм-ленінізм" стверджує, що Росія взяла у Маркса його вчення, але призела до режиму, який є дуже далекий від концепцій, формульованих Марксом. Професор Сорбони П'єр Паскаль у статті „Марксизм і релігія в СССР" розповідає про боротьбу марксистів з Церквою і вірою, але зовсім не згадує про заборонені в Україні УАПЦ та УГКЦ, про нищення синагог тощо.

Індустріялізації СССР присвятив у цьому числі свою статтю Мішель Д'Арбуа: Хоч його стаття ілюстрована світлиною з підписом „Завод механічних конструкцій у Ново-Краматорському, в Україні" — для автора поняття Україна мабуть не існує. Так, він пише про Урал і Кривий Ріг, як про „російську індустрію", не розуміє факту економічної експлуатації поневолених Москвою народів і навіть вдається до таких міркувань: Якщо вона совєтська — значить вона насамперед російська, навіть якщо науковці і техніки походять з багатьох республік СССР, а не з самої Росії"...

Також в оглядах культурного життя СССР не згадується про Україну. Лише в розділі про кіно Леон Муссінак не міг обійти О. Довженка, чиї кінопоеми принесли Україні заслужену світову славу. Також про український театр не згадує Вєра Вольман, хоч між іншим, пише: „На 1.400 театрів, які існують в Совєтському Союзі, 400 грають не російською мовою і вони, ці нові театри, можуть принести нам несподіванки"...

Є в цьому числі паризького часопису ще багато „несподіванок", цікавих і влучних характеристик, а ще більше проявів традиційного русофільства в країні, яка дала світові Руссо і Монтеск'є, дала Гюґо з його гоном до справедливости.

Яке ж широке поле для праці відкривається перед українськими науковцями! Яку шляхетну працю вони можуть виконати за кордоном для українського народу! Д-р Василь Маркусь, молодий учений Андрій Жуковський та кілька інших вже почали пробивати кригу французької псевдопоінформованости про СССР.

ПОМЕР КОЛ. УСУСУС МИКОЛА КРАВЕЦЬ

Ню Йорк. — В суботу 2-го вересня помер тут на 67-му році життя Микола Кравець, учасник Визвольної Війни в рр. 1914 - 21, колишній хорунжий Українських Січових Стрільців. Покійний залишив дружину і двох синів з родинами. Похорон відбудеться з заведення Петра Яреми, мабуть, у середу 6-го вересня цього року.

СЛ. П. ЄВГЕН БЛАГІТКА ПОМЕР В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Ситі. — У вівторок, 5-го вересня рано тут помер сл. п. Євген Благітка, маґістер права, проживши 52 роки. Осиротив дружину Ірину, учительку місцевої української парафіяльної школи, та дітей Андрія і Олександра та Христину і Ліду, як також брата Луку в Швеції. Був членом 46-го Відділу УНС. Похорон в суботу, 9-го вересня рано з похоронного заведення Івана Ковальчика до цекрви св. Петра і Павла і опісля на цвинтар.

● Департамент рільництва стверджує, що від половини липня до половини серпня цього року ціни на фермерські продукти збільшилися на майже два відсотки. Найбільше подорожчали воловина, молоко, свині, бавовна і пшениця. Подешевшали городина і картопля.

АНТИСОВЄТСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ЛОНДОНІ

Британська поліція виносить на руках жінку, яка брала участь в бурхливій демонстрації під совєтською амбасадою в Лондоні проти відновлення Совєтами нуклеарних спроб. Відкинені поліцією від будинку амбасади, демонстранти посідали потім на вулиці і влаштували „сидячу демонстрацію"

У Белграді продовжуються наради лідерів 24-х невтральних країн

Београд. — У столиці Югославії продовжується конференція 24-ох невтральних держав, репрезентованих монархами, президентами і прем'єрами. До цього часу промовляли двічі господар тієї конференції югославський Тіто, президент З'єдиненої Арабської Республіки Ґамаль Абдель Нассер, президент Індонезії Сукарно, президент Тунісії Габіб Бурґіба, індійський прем'єр Неру, ґанський диктаторський президент Ґваме Нкрумах, кипрський архиєпископ Макаріос, прем'єр Цейлону пані Сірімаво Бандаранайке і король Марокка Гассен II. Найбільш прозахідню промову виголосив кипрський президент Макаріос, єдиний, який виразно підтримав для всіх німців право самовизначення і вирішення плебісцитом, чи вони хочуть мати дві держави, чи одну. Всі учасники конференції в гострішій чи більш замаскованій формі засуджували відновлення Совєтами атомових вибухів. Тіто сказав, що для нього це було „потрясення", але потім зм'ягшив виступ заявою, що він був „здивований" не так самим фактом рішення СССР відновити атомові вибухи, як тим, що такий новий вибух переведено акуратно в дні відкриття Беоґрадської конференції. Більшість „невтральних", як президенти Сукарно, Нкрумах, Тіто й інші приймали совєтське становище щодо існування двох Німеччин з „різними соціяльно-економічними системами" та поручали визнання того факту й закликали Західню Німеччину до безпосередніх переговорів із Східньою Німеччиною. Більшість промовців висловлювалися за „тотальне й генеральне" міжнародне роззброєння, знову же по совєтській лінії, зате майже всі були за збереження одноособового генерального секретаря Об'єднаних Націй, проти совєтського внеску на трьох рівнорядних і рівноправних генеральних секретарів. 25-та делеґація на Београдській З'їзд прибула з Конґо у складі прем'єра Сиріля Адулі, віце-прем'єра Антуана Ґізенґи й міністра закордонних справ Жастіна Бомбоко.

● 71-літній лідер гіндусів в індійській провінції Пунджаб, який почав політичну голодівку 16 серпня ц.р. в обороні неподільности тієї провінції, після 15-х днів голодівки перервав її, заявивши, що він заспокоєний заявами індійського прем'єра Неру, що Пунджаб не буде поділений. Зате далі голодує і, мабуть помре з виснаження, ще старший за нього лідер племени сикхів з тієї самої провінції, який хоче своїм демонстраційним страйком добитися поділу провінції Пунджаб на дві різномовні провінції.

ЗДА І СССР обмінялись новими нотами

Вашингтон. — У справі Берлінської кризи, точніше щодо права летунського цивільного руху між Західнім Берліном і Заходом, наступив обмін новими нотами й проголошено нові заяви. У минулу неділю 3 вересня ц.р. Совєти переслали паралельні ноти Америці, Англії і Франції, формально у відповіді на західню ноту з 26 серпня ц.р., при чому Совєти знову заперечують право беззастережного цивільного летунського руху між Заходом і Західнім Берліном, з повторенням попередніх оскаржень, що з Західньої Німеччини вічно прилітають до Західнього Берліну, реваншисти, мілітаристи, шпигуни й активні саботажисти проти Східньої Німеччини й „інших соціялістичних країн". Совєтська нота знову протестує, щоб на терені Західнього Берліну знаходились будь-які державні установи Західньої Німеччини чи їх експозитури, бо — мовляв — Західній Берлін не є складовою частиною Західньої Німеччини та знаходиться на території Східньої Німеччини. Совєтська нота знову зазначує, що СССР „не задумує в ніякий спосіб спутувати міжнародний зв'язок Західнього Берліну, зокрема з Західньою Німеччиною", але Західній Берлін „не може бути центром підривних дій проти Східньої Німеччини, на території якої він знаходиться", та знову погрожує „повною відповідальністю за можливі наслідки продовжування таких провокаційних дій". В два дні передтим державний департамент оприлюднив вперше таємний документ з 5 лютого 1947 року: це совєтський рапорт про умову з західніми альянтами про вільний доступ до Західнього Берліну також цивільних літаків.

ЗДА і Анґлія кличуть СССР припинити атомові вибухи в повітрі

Москва. — През. Кеннеді і англійський прем'єр Мекміллен звернулися в минулу неділю 3 вересня до Хрущова з наполегливою пропозицією, щоб негайно припинити всі задумані штучні ядрові вибухи в повітрі, щоби вимину ти небезпеку важких для людського життя і здоров'я наслідків. Спільний заклик двох західніх лідерів підкреслює, що з уваги на теперішні достатні наукові засоби контролі штучних вибухів в атмосфері, вони не вимагають ніяких інших контрольних засобів. Зате підтримують свою давню вимогу щодо договірного припинення на майбутнє всяких узагалі ядрових експериментів та висловлюють жаль, що Совєти знівечили всі дотеперішні спроби в тому напрямку. Кеннеді і Мекміллен жадали від Хрущова, щоб той дав негайну відповідь на їх пропозицію. Водночас вони запропонували, що у Женеві делеґати на тамошній атомовій конференції, що безуспішно нараджувались від 31-го жовтня 1961 року, зібрались знову в найближчу суботу 9 ц. м. на своє 339 засідання, щоб виготовити звідомлення з вислідів своєї праці на найближчу Генеральну Асамблею Об'єднаних Націй, яка збирається 19-го ц. м. на свою звичайну сесію.

● Астрономічний Інститут в Базель в Швайцарії подав алярмуючу вістку, що він перехопив в минулу середу о 10 год. веч. нюйоркського часу сильне потрясення повітря, як наслідок вибуху в центральній Азії, недалеко пустині Ґобі, імовірно від атомового експерименту. Те саме заявила Геофізична обсерваторія у Фаєнца в Італії. Але Геологічна Обсерваторія Колумбійського університету і Фордгамського університету в Ню Йорку, як також Каліфорнійський Інститут Технології одностайно ствердили, що те потрясення відбулось в Південній Америці, імовірно в Перу, як наслідок глибокого підземного землетрусу. Японські надзвичайно чулі сейсмографи не записали ніякого струсу в Азії.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну кращу долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходіть точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

П'ЯТНИЦЯ, 8-го ВЕРЕСНЯ 1961:

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 155, в год. 7:00 веч., в залі УНДому, при 760 Стейт вул. На Зборах буде порушена справа датків на пам'ятник Т. Шевченка у Вашинґтоні. — І. Буриак, секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 371, в год. 8:00 вечора, в Січовій залі. — Ю. Варанюк, секр.

СУБОТА, 9-го ВЕРЕСНЯ 1961:

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва ім. М. Грушевського, Відд. 219, в год. 7:00 вечером, при 675 So. 19th Street. — М. Юров, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні Збори Відд. 204, в год. 7:00 веч., в залі УНДому, при 140 Друга Еве. — В. Гасій, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Збори Т-ва „Дарахівщина", Відд. 275, в год. 6:30 веч., у власному приміщенні під церквою. Тому, що впродовж 3-ох років не було річних Зборів, секретар хоче подати членам звіт з фінансів, з листування та з головною канцелярією УНСоюзу. Пекучі справи, організування членів до Відділу, пожертви на пам'ятник Т. Шевченкові, пожвавлення діяльности Відділу, вибір представника до Окружних Зборів — це справи, які повинні вирішувати члени нашого Відділу на Зборах. Тому просимо про присутність. — І. Сасульський, голова, В. Юрків, секр.

НЕДІЛЯ, 10-го ВЕРЕСНЯ 1961:

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 367, в год. 1:30 по пол., в церковній залі. — В. Попович, секр.

ГЕМТРЕМК, Миш. — Місячні Збори Т-ва ім. М. Шашкевича, Відд. 94, в год. 2:00 по полудні, в залі Укр. Дем. Клюбу при 2376 Грилінґ вул. — Управа.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Місячні Збори Т-ва „Сокіл", Відд. 336, в год. 1:00 по пол., в УНДомі, при 2253 W. 14th St. — Т. Кальмук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Місячні Збори Т-ва ім. І. Франка, Відділ 334, в год. 1:00 по пол., в УНДомі, при 2253 14-ій вул. На Зборах буде видача чеків-дивіденди. — Г. Демкович, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори С-ва Рожд. Пресв. Богородиці, Відд. 36, в церковній залі під чис. 305 Hudson Ave. — С. Гунька, секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 251, від 11:30 до 1:30 год. по пол., в залі під церквою св. ап. Петра і Павла, при 7-ій вул. Вест. — П. Кореневич, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗА!

ТАРЗАН, ч. 4707. Зустріч із Фоною.

Тарзан скористав із замішання між ворогами і вискочив через бальконь.

Тепер він втікав підземним коридором, біжачи зикзаком через таємні ніші і кімнати...

Вкінці він з'явився в зеленому саді, в якому перебувала Фона і гарна ясноволоса жінка!